

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ HẰNG

NGÔN NGỮ NGHỆ THUẬT TRONG TRUYỆN NGẮN
TRÊN *NAM PHONG TẠP CHÍ* (1917 – 1934)

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC

Thái Nguyên – 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ HẰNG

**NGÔN NGỮ NGHỆ THUẬT TRONG TRUYỆN NGẮN
TRÊN *NAM PHONG TẠP CHÍ* (1917 – 1934)**

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 60 22 01 21

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Cao Thị Hảo

Thái Nguyên – 2014

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, khoa sau đại học, khoa ngữ văn trường Đại học sư phạm Thái Nguyên, cùng toàn thể các thầy cô giáo đã tham gia giảng dạy và hướng dẫn nghiên cứu khoa học cho tập thể lớp cao học K20 – Văn học Việt Nam đã tạo điều kiện cho tôi có điều kiện học tập và nghiên cứu khoa học.

Xin được bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc tới TS. Cao Thị Hảo – người thầy rất nghiêm khắc, tận tình trong công việc đã truyền thụ cho tôi nhiều kiến thức quý báu cũng như kinh nghiệm nghiên cứu khoa học trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu đề tài.

Cuối cùng, tôi xin gửi lời cảm ơn tới gia đình thầy cô và bạn bè đã luôn động viên, khuyến khích và tạo điều kiện cho tôi trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và thực hiện luận văn này.

Thái Nguyên, ngày 25 tháng 04 năm 2014

Tác giả luận văn

Trần Thị Hằng

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài luận văn “**Ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn trên *Nam phong tạp chí* (1917 – 1934)**” là kết quả nghiên cứu của riêng tôi, nội dung của đề tài luận văn có sử dụng tài liệu, thông tin được đăng tải trên các báo, tạp chí, và một số cuốn sách (đã nêu ở phần Tài liệu tham khảo). Nếu sai tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Tôi xin cam đoan đề tài luận văn “**Ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn trên *Nam phong tạp chí* (1917 – 1934)**” đã được chỉnh sửa theo ý kiến của hội đồng.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014
Tác giả luận văn.

Trần Thị Hằng

Xác nhận
của khoa chuyên môn

Xác nhận
của người hướng dẫn khoa học

TS. Cao Thị Hảo

MỤC LỤC

Trang

Lời cảm ơn	
Lời cam đoan	
Mục lục.....	i
MỞ ĐẦU	1
NỘI DUNG	8
CHƯƠNG 1: THỂ LOẠI TRUYỆN NGẮN TRÊN NAM PHONG TẠP CHÍ NHỮNG NĂM ĐẦU THẾ KỶ XX	8
1.1 Truyện ngắn và ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn	8
1.1.1 Truyện ngắn	8
1.1.2. Ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn.....	13
1.2. Sự xuất hiện của Nam Phong tạp chí và truyện ngắn trên Nam Phong tạp chí	17
1.2.1. Bối cảnh lịch sử	17
1.2.2. Đóng góp chung của Nam Phong tạp chí.	21
1.2.3. Truyện ngắn trên Nam Phong tạp chí.....	24
1.2.4. Những đóng góp của truyện ngắn trên Nam Phong tạp chí.	28
CHƯƠNG 2: CÁC THÀNH PHẦN CƠ BẢN CỦA NGÔN NGỮ NGHỆ THUẬT TRONG TRUYỆN NGẮN TRÊN NAM PHONG TẠP CHÍ	35
2.1. Lời trần thuật	35
2.1.1. Khái niệm lời trần thuật.....	35
2.1.2. Ngôn ngữ người kể chuyện bước đầu được cụ thể hóa.....	36
2.1.3. Ngôn ngữ miêu tả đi sâu vào trạng thái cảm xúc của con người	43
2.2. Lời đối thoại ngắn gọn, sinh động	48
2.3. Lời độc thoại nội tâm.....	59

CHƯƠNG 3: ĐẶC ĐIỂM VỀ TỪ NGỮ, CÂU VĂN TRONG TRUYỆN NGẮN TRÊN NAM PHONG TẠP CHÍ	71
3.1 Ngôn ngữ ảnh hưởng văn học truyền thống	71
3.1.1 Hệ thống từ Hán Việt	72
3.1.2. Lối diễn đạt ảnh hưởng văn biên ngẫu	77
3.2. Ngôn ngữ ảnh hưởng từ văn học phương Tây	80
3.2.1. Những từ ngữ có nguồn gốc từ tiếng Pháp.....	81
3.2.2. Sử dụng câu văn ngắn gọn, súc tích	86
3.2.3. Sử dụng nhiều từ ngữ đời thường mang tính khẩu ngữ	90
KẾT LUẬN	99
TÀI LIỆU THAM KHẢO	102

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1 Trước những biến động của xã hội vào giai đoạn cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX, văn học Việt Nam chuyển mình từ văn học trung đại sang văn học hiện đại, chính quá trình hiện đại hoá này đã đem lại cho văn học một diện mạo mới cùng với sự xuất hiện của hàng loạt các trào lưu văn học mang tư tưởng, chủ đề mới, đáng chú ý nhất là sự thay đổi của hệ thống thể loại. Trong quá trình hiện đại hoá nền văn học Việt Nam đã xảy ra hiện tượng phá vỡ hệ thống thể loại cũ. Những thể loại vùng ngoại biên dần đi vào trung tâm, đồng thời xuất hiện những thể loại mới du nhập từ phương Tây. Sự cách tân nền văn học được thể hiện rõ nhất qua sự phát triển và chiếm ưu thế của các thể loại văn xuôi cùng với sự đổi mới mạnh mẽ của các thể loại đó.

Thể loại truyện ngắn xuất hiện khá sớm trong lịch sử văn học và nhanh chóng khẳng định được vai trò của mình trong tiến trình phát triển văn học. Ngay từ thời kỳ trung đại chúng ta đã thấy xuất hiện một số truyện như *Việt điện u linh* bao gồm các truyện về thần thánh và các nhân vật lịch sử. Đến thế kỷ XV *Lĩnh Nam chích quái* đã mở rộng phạm vi tới các truyện sinh hoạt trong dân gian, thế kỷ XVI có *Truyện kỳ mạn lục* của Nguyễn Dữ đã thể hiện sự tiến bộ vượt bậc trong việc sử dụng hình thức văn xuôi. Sang thế kỷ XVIII có *Vũ trung tùy bút* của Phạm Đình Hổ đã ghi chép các giai thoại lịch sử của các nhân vật trong xã hội... Toàn bộ những tác phẩm kể trên đều là những tác phẩm văn xuôi viết bằng chữ Hán. Qua thời gian nội dung các truyện đã đi từ những câu chuyện thần thoại đến những truyện trong đời sống hằng ngày. Tính sáng tạo nghệ thuật cũng được nâng cao dần, màu sắc văn chương phong phú hơn. Tuy nhiên, phải đến đầu thế kỷ XX, truyện ngắn mới trở thành một thể loại đặc biệt không thể vắng bóng của văn học Việt Nam. Trong mỗi tác phẩm, các tác giả không chỉ phản ánh số phận, tính cách của các nhân vật tiêu

biểu cho một lớp người trong xã hội lúc đó mà qua đó còn bộc lộ được thái độ của tác giả trước những hiện tượng của đời sống xã hội.

1.2. Ngôn ngữ là một phương tiện vô cùng quan trọng trong sáng tác văn học. Nó là hình thức duy nhất để khẳng định sự có mặt và tồn tại của tác phẩm. Thông qua ngôn ngữ nhà văn có thể bộc lộ được cách suy nghĩ và tài năng sáng tạo của mình. Nhà văn là người tổ chức ngôn từ tạo nên hình tượng nghệ thuật, chỉnh thể cho tác phẩm. Trong truyện ngắn, ngôn ngữ trở thành một đối tượng đặc biệt được quan tâm nghiên cứu bởi những đặc trưng thể loại của nó. Truyện ngắn với dung lượng ngôn từ không lớn nhưng chúng phản ánh được một lát cắt của cuộc sống thể hiện bản chất hiện thực của xã hội và con người. Đi vào nghiên cứu ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn trên *Nam Phong tạp chí* chúng ta mới thấy rõ được dấu ấn ngôn ngữ giai đoạn giao thời, và có một cái nhìn cụ thể hơn về quá trình hiện đại hoá văn học. Đồng thời chúng ta sẽ thấy được những nét riêng biệt của ngôn ngữ truyện ngắn với ngôn ngữ của các thể loại văn học khác.

1.3. Khi nghiên cứu tiến trình lịch sử văn học Việt Nam giai đoạn giao thời không thể không nghiên cứu *Nam Phong tạp chí*. Mặc dù đã có thời kì nó bị coi là tờ báo “nô dịch” mang tính chất “xu phụ”, “nịnh Tây” nhưng trong một chừng mực khách quan thì các tờ báo khác nói chung và *Nam Phong tạp chí* nói riêng đã có những đóng góp nhất định cho sự phát triển của văn học dân tộc. Đây là chặng đường đầu tiên của văn học hiện đại góp phần tạo đà cho các giai đoạn sau của văn học Việt Nam phát triển và nở rộ.

Với hi vọng đem lại cái nhìn khái quát về ngôn ngữ truyện ngắn trên *Nam Phong tạp chí* cũng như đặc trưng ngôn ngữ truyện ngắn giai đoạn giao thời, chúng tôi đã lựa chọn đề tài: **“Ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn trên *Nam phong tạp chí* (1917 – 1934)”** để nghiên cứu.

2. Lịch sử vấn đề

Ở Việt Nam báo chí có một vai trò rất quan trọng đối với sự phát triển của văn học hiện đại. Ngay từ khi mới ra đời báo chí đã là nơi mở đầu và nuôi dưỡng nhiều thể loại, nhiều khuynh hướng mới, nhất là những khuynh hướng chịu ảnh hưởng của phương Tây, đặc biệt là thể loại truyện ngắn. *Nam Phong tạp chí* là một tờ tạp chí có công lớn trong việc giới thiệu truyện ngắn bằng chữ quốc ngữ. Những truyện ngắn được coi là dấu mốc đầu tiên của truyện ngắn Việt Nam hiện đại cũng được giới thiệu trên tờ tạp chí này. Trước đây do nhiều lí do mà phần văn chương trên *Nam Phong tạp chí* nói chung, truyện ngắn trên *Nam Phong* nói riêng chưa được đánh giá đúng mức. Riêng về truyện ngắn, các nhà nghiên cứu chỉ chủ yếu quan tâm đến Nguyễn Bá Học và Phạm Duy Tồn, hai tác giả tiêu biểu của thể loại truyện ngắn Việt Nam thời kì đầu. Nhưng hơn mười truyện ngắn của hai ông chưa phải là toàn bộ truyện ngắn trên *Nam Phong*. Với gần ba mươi tác giả và hơn sáu mươi truyện ngắn thì truyện ngắn *Nam Phong* hiện diện như một mảng của văn xuôi hiện đại. Việc tìm hiểu một cách đầy đủ toàn diện về truyện ngắn *Nam Phong* nói chung và ngôn ngữ nghệ thuật trong truyện ngắn *Nam Phong tạp chí* nói riêng là một việc làm rất cần thiết.

2.1 Giai đoạn trước năm 1945

Nghiên cứu về truyện ngắn trên *Nam Phong tạp chí* sớm nhất phải kể đến công trình *Việt Nam văn học sử yếu* (năm 1941) của Dương Quảng Hàm. Tác giả đã dành khá nhiều trang viết về *Nam Phong* với có những nhận xét sắc sảo về sự chuyển biến của hệ thống thể loại từ trung đại sang hiện đại, đồng thời những nhận xét đó góp phần dự báo về một nền văn xuôi mới – văn xuôi quốc ngữ.

Năm 1942 trong cuốn *Nhà văn hiện đại*, Vũ Ngọc Phan đã nói đến một cách sơ lược về các sáng tác văn học bằng chữ quốc ngữ giai đoạn giao thời trong đó có nói tới nhóm tác giả trên *Nam Phong tạp chí* như Phạm Duy Tồn,

Nguyễn Bá Học... Tuy nhiên, đây mới chỉ là một công trình nghiên cứu khái quát, có đề cập đến cách sử dụng ngôn ngữ của các tác giả trên nhưng chưa làm rõ được một số vấn đề cơ bản về ngôn ngữ trong truyện ngắn trên *Nam Phong tạp chí*.

Bên cạnh đó, nghiên cứu về *Nam Phong tạp chí* không thể không kể đến các bộ sách như: *Việt Nam văn học sử trích yếu* của Nghiêm Toản, *Lược sử văn học Việt Nam* của Thế Phong, các bộ *Lược thảo lịch sử văn học Việt Nam* của nhóm Lê Quý Đôn... Hầu như, các công trình nghiên cứu trên đều đề cập tới nền văn học giao thời nói chung và một số vấn đề của văn chương trên *Nam Phong* nói riêng. Ngoài ra, một số bài nghiên cứu, những chuyên luận về *Nam Phong* như cuốn: *Chủ đích Nam Phong* của Nguyễn Văn Trung, *Phê bình và thảo luận* của Thiệu Sơn cũng ít nhiều có những gợi mở về ngôn ngữ, cách hành văn của truyện ngắn trên *Nam Phong tạp chí*.

Với những công trình này đã đem đến cho người đọc những kiến thức khái quát nhất về *Nam Phong tạp chí* nói chung và thể loại truyện ngắn nói riêng. Tuy nhiên, phần lớn những công trình này mới đề cập chủ yếu đến nội dung phản ánh, phong cách của các tác giả là chính. Về phương diện ngôn ngữ cũng chưa có một công trình nào nghiên cứu độc lập, chuyên sâu.

2.2 Giai đoạn sau 1945

Gần đây, truyện ngắn trên tạp chí *Nam Phong* đã được các nhà nghiên cứu quan tâm nhiều hơn, tạp chí văn học số 6 năm 1987 đã giới thiệu bài viết: *“Bước đầu tìm hiểu truyện ngắn trên tạp chí Nam Phong”* của Lại Văn Hùng. Trong bài viết tác giả đã nhấn mạnh tính chất “văn” của truyện ngắn *Nam Phong* đồng thời phân tích một số vấn đề về nội dung và nghệ thuật của truyện ngắn *Nam Phong*. Tác giả bài viết đã thống kê truyện ngắn của người Việt Nam viết bằng chữ quốc ngữ chỉ gồm 34 truyện ngắn của 17 tác giả mà theo ông đó là toàn bộ truyện ngắn của tạp chí này. Nhưng con số thống kê đó vẫn chưa đầy đủ. Như vậy bài viết của ông mới chỉ khảo sát một nửa truyện ngắn trên *Nam Phong tạp chí* chứ chưa phải là toàn bộ truyện ngắn *Nam Phong*.